

Kiertotaloushankinnat verkkokoulutus

25.8.2020

LIFE15 IPE/FI/004

materiaalitkiertoon.fi

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

EUROPEAN UNION

Circular PP

Tervetuloa kiertotaloushankintojen verkkokoulutukseen

Tavoite:

Kiertotalous osaksi hankintoja

Päivän teemoina:

Rakentaminen sekä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnat
Markkinoiden mahdollisuuksien tunnistamiseen.

Järjestäjinä:

Circwaste & CircularPP -hankkeet

Turun AMK

Hannamaria Yliruusi

Milla Popova

Inka Mäkiö

Ilona Engblom

Suomen ympäristökeskus SYKE

Hanna Salmenperä

Katriina Alhola

materialitkiertoon.fi

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Circular PP

Klo 9 – 11 JOHDANTO: ESIMERKIT JA KOKEMUKSET

Klo 9.00 Kiertotaloushankintojen vaikutuspolku – Katriina Alhola, erikoistutkija, SYKE

Klo 9.15 Kiertotalous- ja vähähiilisyystavoitteiden toteuttaminen kunnan rakennushankkeissa – Katri Tolvanen, toimitilajohtaja, Lappeenrannan kaupunki

Klo 9.35 Kiertotalousrakentaminen yrityksen näkökulmasta - Heidi Karlsson, laatupäällikkö, Teijo-Talot

Klo 10.00 Tauko 10 min

Klo 10.10 Turun ruokapalveluhankinnat - Suvi Haukioja, palvelupäällikkö, Turun kaupunki

Klo 10.30 Elintarvikkeiden vastuullisuuskriteerit yrityksen näkökulmasta - Mervi Mikkola, myyntijohtaja Fazer/Compass Group

Klo 10.50 Tietoisku: Elintarvikehankintojen vastuullisuuskriteerien päivitys - Elina Ovaskainen, asiantuntija, Motiva

Klo 10.55 Työpaja-alustus

Klo 11 – 11.30 LOUNAS

Klo 11.30 – 12.15 RATKAISUTYÖPAJA

Klo 12.15 Lopputervehdys (CircularPP –hanke) - Officer, Sustainable Economy and Procurement, Ashleigh McLennan, ICLEI (In English)

Klo 12.30 Tilaisuus päättyy

Kiertotaloushankintojen vaikutuspolku

Isoja haasteita, joihin julkisilla hankinnoilla voidaan vastata

Ilmastonmuutos

Kaupungistumisen kasvu

Cleantech-teknologian edistäminen

PK-yritysten mahdollisuudet

Luonnonvarojen kestävämpi käyttö

Tiedon ja osaamisen kasvattaminen

Palvelujen laadun parantaminen

TUOTTAVUUDEN KASVU JA KIREÄ KUNTATALOUS

Ikääntyvä väestö

Yhteiskunnan turvallisuuden säilyttäminen

Sosiaalisesti koherentin yhteiskunnan luominen

Työllisyyden ja alueiden hyvinvoinnin kasvattaminen

Mistä tavoitteet tulevat?

Kansainväliset tavoitteet, sopimukset, lainsäädäntö esim.

- Pariisin sopimus
- Eurooppa 2020 osallistavan kasvun strategia
- Kiertotalouden tiekartta
- EU:n jätedirektiivi

Kansalliset tavoitteet (mm. hallitusohjelman toimeenpano)

- Kiertotalouden strateginen edistämishjelma (YM)
- Kiertotalouden tiekartta 2.0 (Sitra)

Alueelliset ja kuntastrategiat

- Hiilineutraalisuustavoite
- Kiertotaloustavoitteet
- Kestävyyttä edistävät verkostot (CIRCWASTE)

Toimialakohtaiset tavoitteet

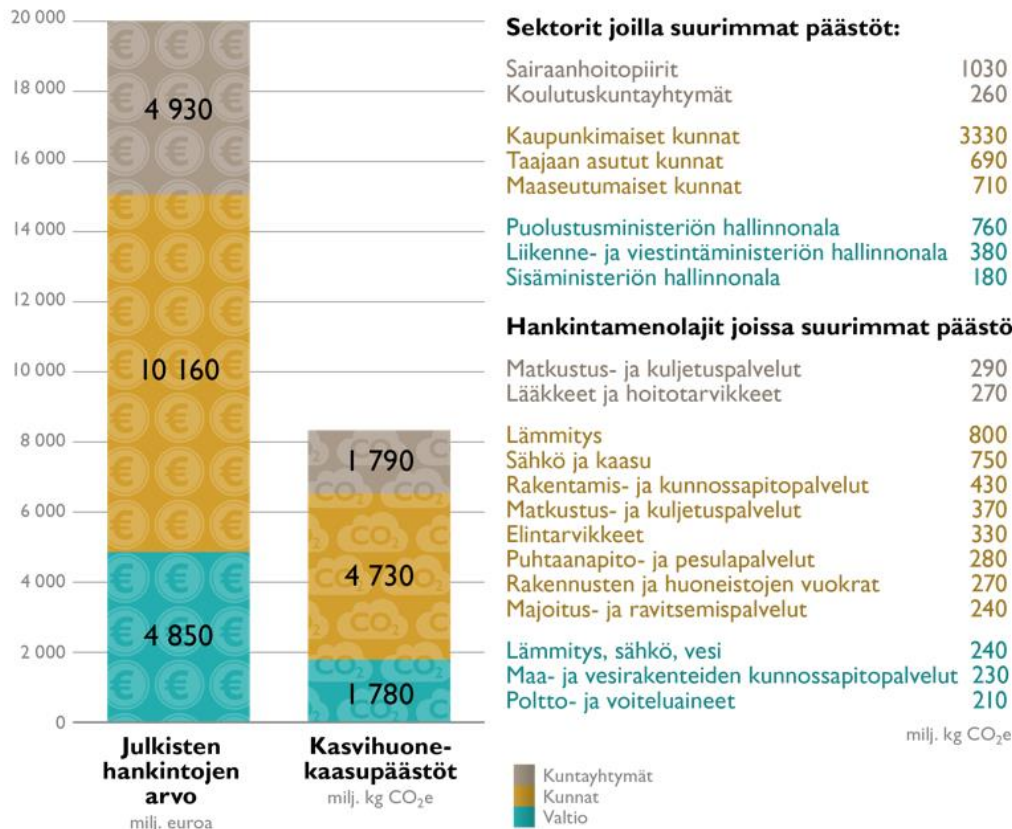
Hankintalinjaukset

Hankinnat

Hankintojen strateginen johtaminen

Julkisten hankintojen arvo ja kasvihuonekaasupäästöt 2015

Lähde: SYKEra 15/2019. Suomen ympäristökeskus.

Lähde:
Nissinen ja Savolainen (toim.) 2019. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15 / 2019.
<http://hdl.handle.net/10138/300737>

9

Tavoitteista käytäntöön - hankintalinjaukset

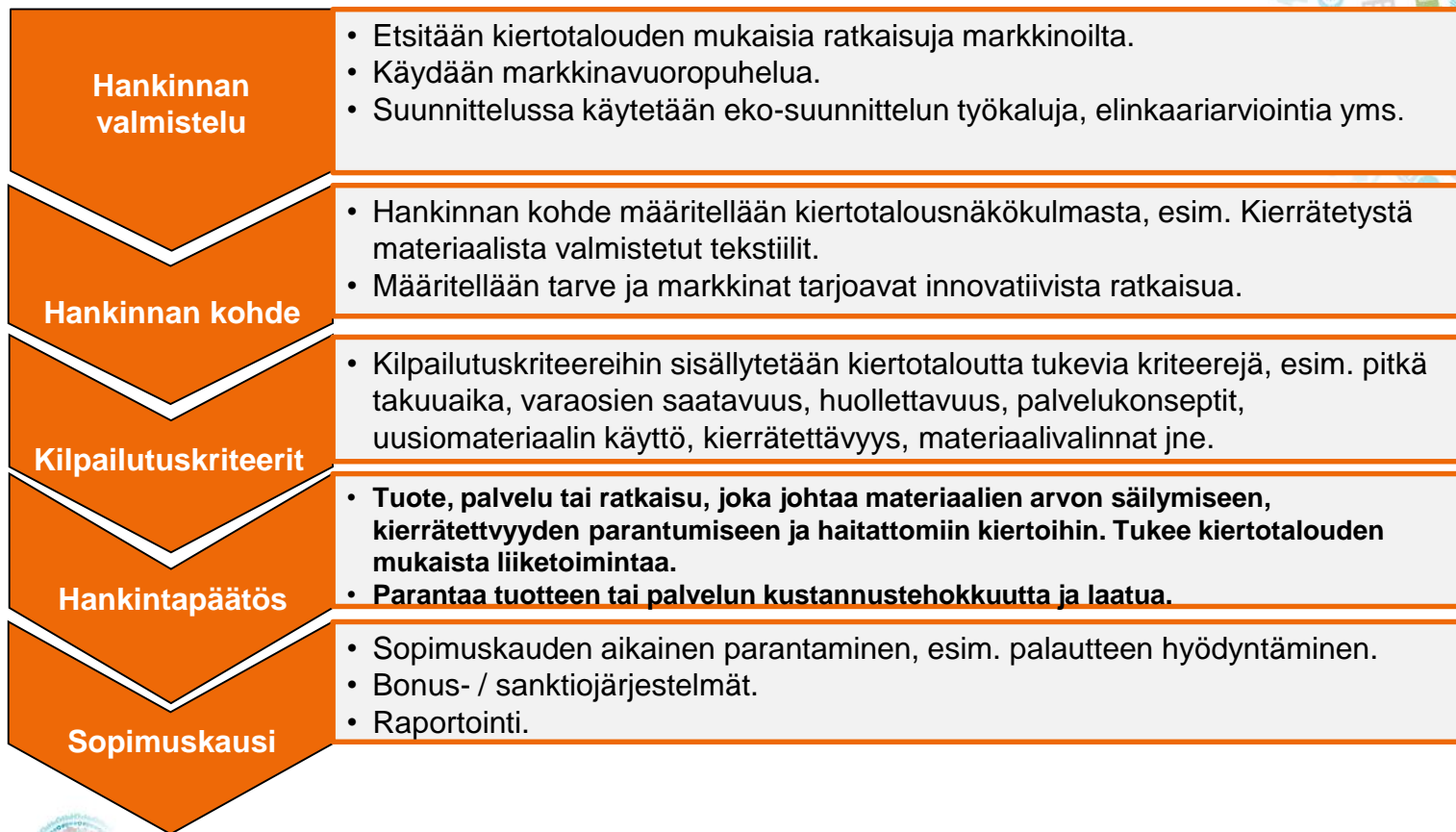
Hankintalinjauksissa voi olla esimerkiksi:

- Hankintojen **elinkaarenaikaiset ympäristövaikutukset arvioidaan**. Mietitään, millaisia ympäristöominaisuuksia koskevia **vaatimuksia ja kriteerejä tuotteiden ja palveluiden kilpailutukseen ja tarjouspyyntöihin asetetaan**.
- Hankinnoissa arvioidaan mahdollisuus hankkia **käytettyjä ja kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita**. **Hankinnoissa edellytetään, että tuotteet ovat käytön jälkeen myös kierrätettäviä ja toimitetaan uusiokäyttöön**. Mietitään mahdollisuus hankkia tuotteen sijaan palvelu, vaihtoehtoisia omistusmuotoja sekä uusiokäytön ja jakamistalouden mahdollisuudet.
- Hankinnoissa **huomioidaan tuotteen elinkaaren aikaiset kustannukset** ja arvioidaan vaihtoehtoja ja niiden taloudellisuutta / hintaa näiden pohjalta.
- Tuotteille ja palveluille voidaan asettaa vaatimuksia koskien mm. - **Energiankulutusta** (sähkön, lämmön ja veden kulutus) - **Käytöstä aiheutuvia päästöjä** (CO₂-päästöt, pienhiukkaspäästöt yms.) - **Kierrätettävyyttä, käyttöikä, käytettyjä materiaaleja, uusiomateriaalien käyttöä** - **Jätehuollon asianmukaisuutta, jätteiden synnyn ehkäisyä, syntyvän jätteen määrän arviointia** - **Melutasoa** - **Polttoaineen kulutusta**
- Tarjouspyynnöissä voi hyödyntää hyväksytyjen **ympäristömerkkien** vaatimuksia.

Vaikuttavuuden syntyminen hankinnoissa

Kiertotalous näkyy hankintaprosessin eri vaiheissa

Esimerkki Rakentaminen

Esimerkki: Rakentaminen

Kuvitteellinen lähtötilanne:

- Kunnan strategisena tavoitteena on olla hiilineutraali v. 2035 mennessä ja toteuttaa kiertotalouden mukaista toimintaa
- Kaupunki ja tekninen toimiala ovat tunnistaneet, että uudisrakentamisella ja peruskorjauksella voidaan merkittävästi edistää kunnan hiilineutraalisuus- ja kiertotaloustavoitteiden toteuttamista, jos tavoitteet asetetaan oikein.
- Kunta on tunnistanut tarveselvitysten perusteella tarpeen koulu- ja päiväkotipaikkojen lisäämiselle sekä kuntalaisten virkistyskäytön lisäämiselle.
- Kunta suunnittelee rakennuttavansa muuntojoustavan koulurakennuksen, joka palvelee useampia käyttäjäryhmiä eri aikoihin.
- Kunnassa on aiempia kokemuksia koulujen huonosta sisäilmasta ja siitä syntyneistä terveysongelmista ja niiden hoidon kustannuksista. Tämä ongelma halutaan nyt välttää.
- Uuden rakennuksen tulee olla helposti kuntalaisten saavutettavissa ja tukea kestäviä liikkumismuotoja.
- Hankkeelle on tehty varaus kunnan investointibudjetissa, joka ei saa ylittyä.

Rakennushankkeen vaikutuksia, esimerkki Länsirannan koulu, Kuopio

Ympäristövaikutukset:

- **Vähähiilisyys:** Hirsirakenne, maalämpö ja oma aurinkosähkön tuotanto pienensivät yhdessä koulurakennuksen hiilijalanjälkeä 44 % verrattuna ”tavanomaiseen” koulurakentamiseen. Kesällä maalämpöjärjestelmällä voidaan myös jäädyttää rakennusta; lämpöä varastoituu maaperään talvea varten. Hirsirakennus varastoi hiiltä pitkäaikaisesti.
- **Materiaalien arvon säilyminen ja pitkä elinkaari:** Tilaratkaisut ovat muunneltavia ja monikäyttöisiä, eikä rakennusta tarvitse purkaa, mikäli sitä ei enää tarvita alkuperäiseen tarkoitukseensa.
- **Käytönaikaisen energian väheneminen:** Useamman vanhan koulun korvaaminen modernilla koululla vähensi laskelmien mukaan käytönaikaisia energian päästöjä koulumatkojen osittaisesta pitenemisestä huolimatta.
 - **Kestävät materiaalit:** Hirsirakenteinen koulu, lähitoimittaja.

Turvallisuus ja terveysvaikutukset:

- Puhdas sisäilma
- Turvallinen ja toimiva oppimisympäristö
- Miellyttävä ääniympäristö
- Monipuolinen käyttö
- Ilta- ja viikonloppukäyttö

Liiketoimintavaikutukset, muut yhteiskunnalliset vaikutukset:

- Kaupallistaminen ja referenssit
 - Markkinavaikutukset
 - Työllisyysvaikutukset, verokertymä

Kustannus- ja tuottavuusvaikutukset:

- Edullisemmat elinkaarenaikaiset kustannukset
- Rakennuskustannusten pysyminen budjetissa
- Valmistusprosessien tehokkuus

	Rakentaminen, rakennettu tila ja materiaalit	Viheralueet ja –infrastruktuuri	Energiantuotanto ja kulutus	Liikenne	Jätteidenhuolto ja käsittely	Vedenkierto ja -kulutus	Ruoka	Kulutus ja palvelut
Seutu	Tuki ja linjaukset	Viherrakenne ja –yhteydet, monimuotoisuus, maamassojen hallinta	Kestävä energiantuotanto	Liikennevirrat, seudullinen yhteistyö ja kehitys	Tuki ja linjaukset, Jätevirtojen hallinta	Tuki ja linjaukset, vesien hallinta	Tuki ja linjaukset	Tuki ja linjaukset, integrointi
Kaupunki / Kunta	Tuki ja linjaukset, elinkaariajattelu, kaavoitus	Viherrakenne ja -yhteydet, viheralueiden määrä ja laatu	Uusiutuvan energian tuotanto, älykäs sähköverkko, tuki innovaatioille	Palveluiden saavutettavuus, kestävät liikennemuodot	Resurssitehokkuus, kierrätysmahdollisuudet, innovaatiot	Vedenpuhdistamisen tehokkuus ja innovaatiot, hulevesien hallinta	Tuki ja linjaukset	Tuki ja linjaukset, integrointi, jakamistalouden palvelut
Kaupunginosa / Naapurusto	Visiot, elinkaariajattelu, ja paikallinen koordinointi	Viherrakenne ja -yhteydet, viheralueiden määrä ja laatu	Paikallistuotanto	Palveluiden saavutettavuus, kestävät liikennemuodot	Resurssitehokkuus, kierrätysmahdollisuudet, innovaatiot, palvelut	Paikallinen imeyttäminen ja puhdistaminen, innovaatiot	Tuki ja linjaukset, visiot, kaupunkiviljely, hävikkiravintola	Jakamistalouden palvelut, tietoisuus, resurssitehokkuus
Kortteli / Tontti	Elinkaariajattelu ja rakentamisen laadun hallinta	Paikalliset viheralueiden ja –infrastruktuurin hyödyt	Paikallistuotanto, tekniset ratkaisut, energiatehokkuus	Yhteiskäyttö, huoltotilat, parkkipaikat, sähkölatauspisteet, sujuvat matkaketjut	Jakamistalouden palvelut, kierrätysmahdollisuudet, vaihtohuoneet	Paikallinen imeyttäminen, puhdistaminen, veden uusiokäyttö, innovaatiot	Ruokahävikin minimoiminen, kaupunkiviljely, hävikkiravintola	Jakamistalouden palvelut, kokeilut, yhteisöllisyys
Rakennus	Materiaalivalinnat, tekniset ratkaisut ja joustavuus	Paikalliset viheralueiden hyödyt, mm. hulevesien hallinta	Paikallistuotanto, tekniset ratkaisut, energiatehokkuus	Yhteiskäyttö, huoltotilat	Kierrätysmahdollisuudet, vaihtohuoneet	Vedenkulutuksen lasku, paikallinen imeyttäminen ja puhdistaminen, innovaatiot	Ruokahävikin minimoiminen, omatuotanto, kompostointi	Jakamistalouden palvelut, kokeilut, yhteisöllisyys
Henkilö	Kulutus	Viheralueiden hyödyntäminen, mm. kaupunkiviljely	Kulutus	Liikkumismuodon valinta	Jätteen synnyn vähentäminen, lajittelu, uusiokäyttö, korjaaminen	Kulutus	Ruokahävikin minimoiminen, kulutusvalinnat	Kulutusvalinnat, omistamisesta palveluihin siirtyminen, tietoisuus

Hankinnat osana systeemistä kiertotaloutta

Kiitos mielenkiinnosta!

Katriina.alhola@ymparisto.fi

Circular Public Procurement in the Nordic Countries - CIPRON (Nordic Council of Ministers, 2016 – 2017)

<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092366/FULLTEXT01.pdf>

Using innovation procurement and capacity building to promote Circular Economy - CircularPP (BSR Interreg 2017 – 2020)

<https://projects.interreg-baltic.eu/projects/circular-pp-134.html>

Kiertotalouskiihdyttämö (Sitra, 2018 – 2019) <https://www.sitra.fi/en/projects/low-carbon-circular-economy-accelerator-public-procurements/>

Circwaste EU IP Life <http://www.materiaalitkiertoon.fi/en-US>

LIFE15 IPE/FI/004

materiaalitkiertoon.fi

Ratkaisutyöpaja: Pohditaan ratkaisuja kiertotaloushankintojen tunnistettuihin haasteisiin:

Johdon tuki ja sitoutuminen on riittämätöntä

Hankintojen tekemiseen ei ole resursoitu riittävästi

Tarvitaan lisää tietoa ja taitoa kestävien hankintojen tekemiseen

Markkinoiden mahdollisuuksia ei tunneta riittävästi

Mikä on oma roolini, mitä minä voin tehdä?